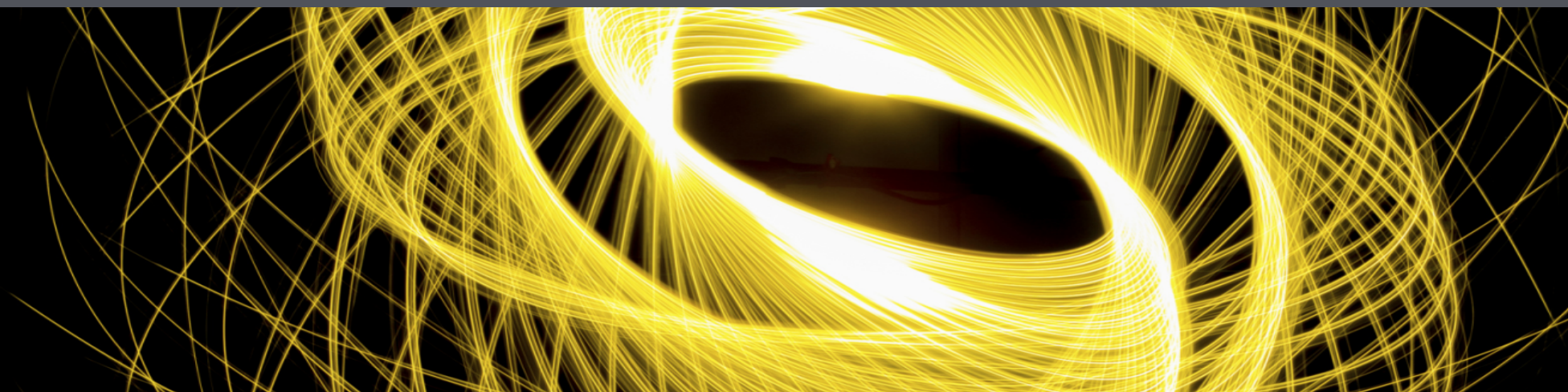

Lingvistický proseminář

Úvodní hodina

18.2.2021

Michal Kořenář

Jazyk? Mnoho povyku pro nic?

Zbývajících 60 minut budete poslouchat shluk zvuků, které nějaký chlápek vydává během vydechování.

Jazyk? Mnoho povyku pro nic?

Zbývajících 60 minut budete poslouchat shluk zvuků, které nějaký chlápek vydává během vydechování.

Je to zakódovaná informace v sekvencích sykotů a mručení.

Naštěstí tuto informaci dokážete dekódovat

Studium jazyka

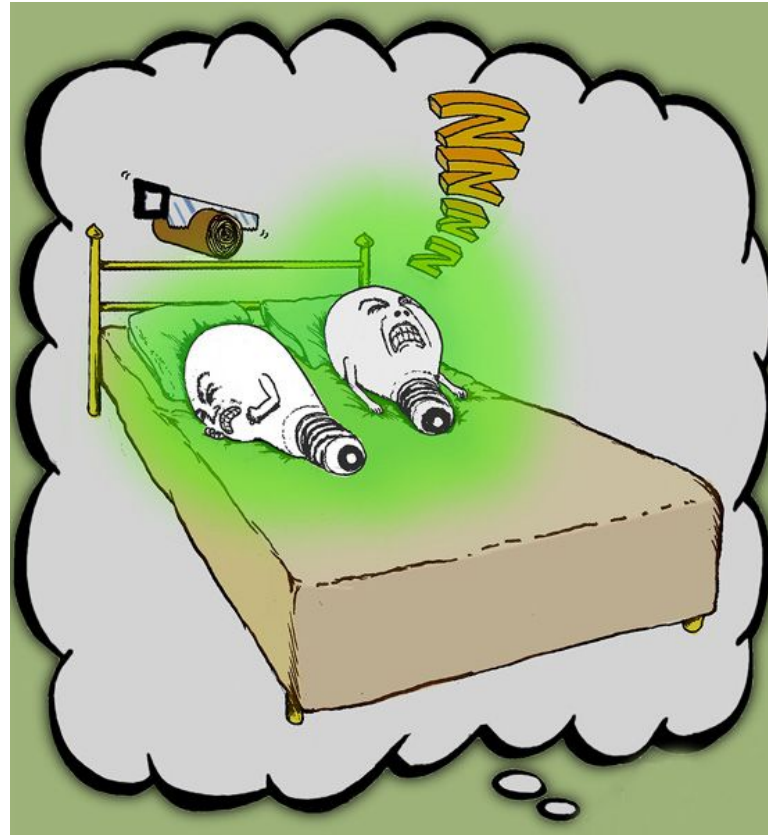
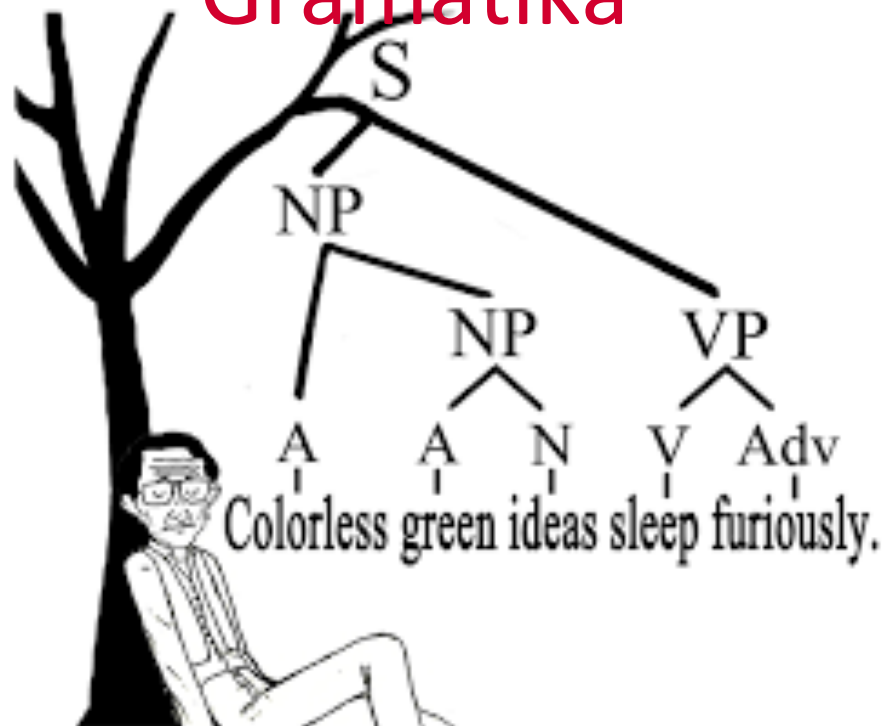
- Jak to funguje?
 - Gramatika – pravidla jak kódovay
 - Fonologie – fyzický reprezentace kódu
 - Sémantika – význam jednotek daného kódu
 - Pragmatica – kontextové faktory

Gramatika

Noam Chomsky (1957)

Gramatika

Noam Chomsky (1957)

- Když se držíme pravidel, můžeme říct cokoliv.
- Rekurzivní struktura jazyka

Petra Nováková, ušlápnutá mladá dívčina s vlasy poskrovnu rozmístěnými po své šiřaté, ale velmi symetrické hlavě, se dostala do obtížně definovatelného problému, o kterém hovořil již Jiří Schmuzler ve své mnohými, ale ne všemi akademiky své doby jak vyzdvihované, tak zatracované knize z roku 1999, když při svém obvyklé ranním rituálu, který nerada porušovala především kvůli své neochvějně snaze držet se pravidel a dodržovat hygienu, čištění zubů, krátkým, ale razantním pohybem, který by neočekával nikdo, kdo ji znal a dost možná ani nikdo, kdo ji znal pouze matně, vrazila zubním kartáčkem do své, kyselým frapecitem, kterým se ládovala toho dne po probuzení již tak podrážděné dásně, a ta pod kombinací přílišné síly a nevhodně zvolené tvrdosti plastových štětín barvy zašlého tyrkysu podobného moři při západu slunce na francouzské riviéře, začala krváčet

Fonologie

Zkoumá (nejčastěji) zvukovou stránku jazyka, která má významovou funkci

=

zvuky, které mají schopnost rozlišit význam

Jazykově specifické:

Z = [z] Ž = [ʒ] podle IPA

vě[z] ≠ vě[ʒ] [z]eggen = [ʒ]eggen

Sémantika

- význam

dog | dɒg |

noun

1 a domesticated carnivorous mammal that typically has a long snout, an acute sense of smell, non-retractable claws, and a barking, howling, or whining voice.

Canis familiaris, family Canidae (the dog family); probably domesticated from the wolf in the Mesolithic period. The dog family also includes the wolves, coyotes, jackals, and foxes.

- a wild animal of the dog family.
- the male of an animal of the dog family, or of some other mammals such as the otter: *[as modifier] : a dog fox.*
- **(the dogs)** *British informal greyhound racing: a night at the dogs.*

Sémantika

- význam

dog | dɒg |

noun

- 1 a domesticated carnivorous mammal that typically has a long snout, an acute sense of smell, non-retractable claws, and a barking, howling, or whining voice.

Canis familiaris, family Canidae (the dog family); probably domesticated from the wolf in the Mesolithic period. The dog family also includes the wolves, coyotes, jackals, and foxes.

- a wild animal of the dog family.
- the male of an animal of the dog family, or of some other mammals such as the otter: *[as modifier]* : a dog fox.
- **(the dogs)** *British informal* greyhound racing: *a night at the dogs*.

Pragmatika

- Jak jazyk funguje v interakci s kontextem
- záměr komunikace

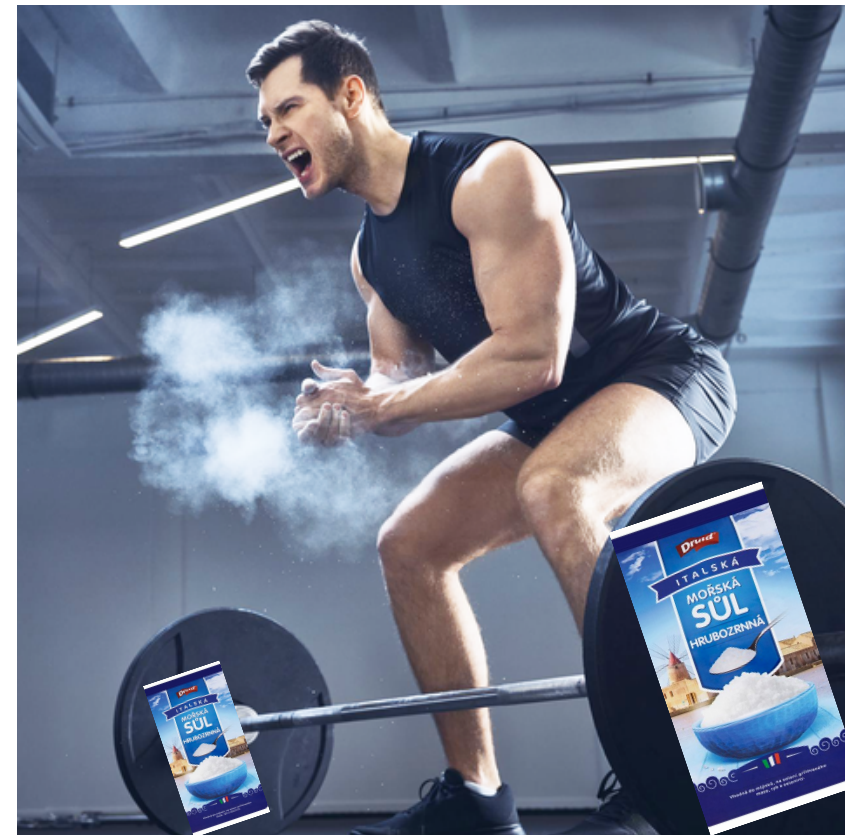
Pragmatika

Nemyslíme to doslovně

- Doslovný význam: Jsi fyzicky schopný mi podat sůl?
- V tomto kontextu: PODEJ MI SŮL

Pragmatika

- Kontext nám pomáhá porozumět záměru mluvčího

Pragmatika

- V jiném kontextu se změní i pravděpodobný záměr mluvčího = změna významy věty

- Jazyk

jednotky kódu
pravidla

syntax (věty)

morphology (slova)

phonology (zvuk)

význam

kontext

Čas na váš pracovní list...

Jazyk

- Je zde velká rozmanitost v “kódování”
- 7000 jazyků
 - A bylo jich mnohem více, ale vymřely

Různé formy

Význam rozlišován pohyby
rukou

Význam rozlišován tónovou
progresí

Každé slovo má svůj význam NEBO
Každá slabika má svůj význam

Muvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebileceklerimizdenmişsinizcesine

Turkish	English
Muvaffak	Successful
Muvaffakiyet	Success
Muvaffakiyetsiz	Unsuccessful ('without success')
Muvaffakiyetsizleş(-mek)	(To) become unsuccessful
Muvaffakiyetsizleştir(-mek)	(To) make one unsuccessful
Muvaffakiyetsizleştirici	Maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileş(-mek)	(To) become a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştir(-mek)	(To) make one a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriver(-mek)	(To) easily/quickly make one a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriverebil(-mek)	(To) be able to make one easily/quickly a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebil(-mek)	Not (to) be able to make one easily/quickly a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebilecek	One who is not able to make one easily/quickly a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebilecekler	Those who are not able to make one easily/quickly a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebileceklerimiz	Those who we cannot make easily/quickly a maker unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebileceklerimizden	From those we can not easily/quickly make a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebileceklerimizdenmiş	(Would be) from those we can not easily/quickly make a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebileceklerimizdenmişsiniz	You would be from those we can not easily/quickly make a maker of unsuccessful ones
Muvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebileceklerimizdenmişsinizcesine	Like you would be from those we can not easily/quickly make a maker of unsuccessful ones

Existují i jazyky, které se
pískají

- https://www.youtube.com/watch?v=l117wfB0g3o&ab_channel=GreatBigStory

Co nám to říká?

- Jazyky používají různé kódování, ale všechny mají stejný potenciál vyjádřit naše myšlenky
- Všechny jazyky jsou si rovné
- Jazyky se stále vyvíjí v reakci na to, co potřebujeme vyjádřit
 - Pokud někdo neslyší, nepoužije zvuk jako kód
 - Pokud je někdo příliš daleko, nepoužijeme jako kód hlas
- Lidé mohou z omezeného počtu znaků vytvořit nekonečné množství vět.
- Kreativita (produktivita) jazyka má svá pravidla, ale pokud ji budeme dodržovat, můžeme říci a vysvětlit prakticky cokoli
- To je formováno kulturními potřebami, které se objevily během lidských dějin

Příště

- Jazyk a mozek
- Jazyk a evoluce
- Jsme jediný živočišný druh, který má jazyk?